

kakor je bila velika vojna. Sredi vseobčih razvalin je staro deblo zazelenelo in zaklilo kakor pomlajeno. To je znamenje, da se v njegovih koreninah pre-takajo živi sokovi. Zato to deblo ne more odmreti. Protivnikov, tekmecev in nerazumevajočih nasprotnikov je imel «Ljubljanski Zvon» dovolj v svoji preteklosti, jih ima dovolj tudi danes. Niso ga ugonobili. Tajna njegovega življenja je v stalni, nenasilni, naravno potekajoči regeneraciji, v pomlajevanju in presnavljanju. Ni si menjaval oblike, ne si siloma rušil temeljev, v katerih je stal: v njegovih globinah pa so počasi, v vsakem desetletju zorele nove pomladi z novimi sokovi, iščočimi si novih potov in smeri. Pota in smeri: borba in izraz.

V notranji pomladitvi in presnovitvi hoče «Ljubljanski Zvon» služiti času. Najsvetlejša tradicija «Ljubljanskega Zvona» je njegovo leposlovje. Tej tradiciji je ostal zvest bolj ali manj v vseh desetletjih. A leposlovje ni samo pesem in roman, je tudi potopis, umetniško pisan esej. Nadarjenost ljudi je v raznih dobah različno usmerjena. Poudarek leposlovja je danes v eseju, potopisu, biografiji. Nemec Thomas Mann ni samo umetnik romana, temveč tudi esej. «Ljubljanski Zvon» mora tedaj, ako hoče služiti času, priobčevati članke, razprave in eseje, tičoe se lista samega in njegove bodočnosti — kakor je esej, s katerim se odvarja petdeseti letnik —, pa tudi vseh drugih literarnih in kulturnih problemov iz pereče sodobnosti. Na razpotju naših dni priprava za bodočnost.

Pisatelj oblikuje času ustrezen izraz, esejist skuša najti odgovorov na njegova vprašanja. Oba pa morata govoriti v umetniško prečiščeni obliki. Samo v taki službi času more biti «Ljubljanski Zvon» v resniti to, za čimer je šla poglobitna težnja sedanjega uredništva v vsej dobi njegovega urejevanja, to je, da bodi list — ne glasilo «mladih», pa še manj glasilo «starih» — sodobna slovenska literarna revija.

In bodočnost?

Uredništvo bo sredi leta sklicalo anketo sotrudnikov, prijateljev in založništva «Ljubljanskega Zvona», da določi listu, ali pa njegovemu dediču in nasledniku, smeri in pota, vsebino in obliko za bodoča desetletja. Ta čas pa se bo v listu z objavo tovrstnih ideoloških člankov in razprav skušalo pripraviti gradivo za to anketo.

*

Uredništvo vabi na tem mestu vse svoje bivše in sedanje sotrudnike, zlasti pa vse živeče urednike «Ljubljanskega Zvona», da mu pošljejo za jubilejni letnik za zgodovino, literarni razvoj in vsebino lista važne in pomembne prispevke v obliki člankov,otic, pisem itd. Uredništvo bo tem prispevkom v tekočem letu dajalo prednost pred vsemi drugimi. —

Uredništvo je za jubilejni letnik od prijateljev lista prejelo nekaj toplih čestitk. Vsem, ki vedo ceniti pomen «Ljubljanskega Zvona» za razvoj slovenskega slovstva v pretekli dobi, kakor tudi njegov pomen za današnji čas in so to svoje umevanje tolmačili uredništvu, — najpristrčnejša zahvala!

Fran Albrecht.

Makso Šnuderl: Človek iz samote. V Mariboru 1929. Založila Tiskovna založba. Str. 176.

Če človek vrže oko na slovensko književnost, kar je je v teh zadnjih letih izšlo iz mlajšega in najmlajšega rodu, bo menda res presodil, da je uspeh vsega njenega pestrega prizadevanja močno na dvoje: dočim se je v p e s m i tega rodu pojavilo kar nekaj obrazov, ki niso živi samo za zdaj, temveč za čas in na katerih je na vsakem posebej vtisnjen pečat kakega majhnega sveta iz resničnega današnjega slovenskega življenja, je vtis, ki ga p r o z a te generacije napravi na človeka, kar nekam medlejši in mnogo manj gotov. Kakšna

bodi nova črtica in novela in kdo in od kod nam jo prinese, to so vse še zelo nedognane stvari, da o romanu kar lepo molčim. Vzrok, da je temu tako, pa najbrž ne bo zgolj v kaki kvalitativni, tvorni manjvrednosti te naše proze nasproti sočasnemu verzu, temveč zlasti še v kaotičnem, breziniciativnem, za naglim, dnevnim dobičkom lovečim se neredu, v katerem se po vojni brez izjeme nahaja ves naš književni trg, in pa v slučajnem, skorajda malo smešnem dejstvu, da so v teh težkih poslednjih letih naši liriki na ta ali oni način pokazali brez primere več založniške in trgovske podjetnosti kakor pa prozaisti. Tako se je zgodilo, da v povodenj mlade literature, ki so jo različne brezimne, samo mimogrede, ad hoc ustanovljene nove založbe in samozaložbe spustile med ljudi, menda ni kanila niti ena zbirka novel ali knjiga kakršnekoli proze. Že zaradi tega je človek vesel, da mu nazadnje le pride v roke knjiga, kakor so Šnuderlove novele.

S knjigo, v kateri je zbral devet svojih deloma objavljenih, deloma še neobjavljenih stvari, se nam je Šnuderl prvikrat predstavil zbran in urejen. Toda ta Človek iz samote še nikakor ni tisto, kar bi od avtorja, ki premore dar precej ostrega opazovanja tudi drobnih svetlih stvari, dar intimnega, neposrednega doživetja in vrhu vsega še nenavadno lep, ubran, dasi malce očitno v Cankarja zajet slog — pa kje je kdo, ki danes še piše pri nas, pa da mu beseda ni vsaj malo v Cankarja zašla? — pač smeli pričakovati in želeti. Preveč je sam pri sebi še nerazčiščen in razdvojen, premalo jasen in umerjen je njegov odnos do ljudi, vse prenašlo, previhravo se v njegovem pisanju še izmenjujeta simbolizem, v katerem se je izsolal, in pa realizem, v katerem je, mislim, doma. In tako si Šnuderl še ni prav na jasnem, kaj da njegova novela prav za prav bodi: ali samo veren, enkratni umetniški zapis resničnega, enkratnega dogodka, ali pa naj bo zgodba, ki nam jo pripoveduje, le nerealna, namišljena podoba za tisoč stvari, ki so se zgodile ali se še bodo. To neurejeno, neobvladano prepletanje realističnega elementa s simbolističnim ne le v celotni zbirki, temveč tudi v posameznih novelah je knjigi v nemalo škodo.

Naslov, ki ga je avtor povzel po uvodni noveli, te bo bržkone napotil na misel, da je knjiga močno avtobiografična ali sicer kakorkoli osebna. Toda tega človeka iz samote boš na kasnejših straneh zaman iskal, on celo v naslovni črtici nastopa samo v manjši vlogi, on je samo človek, ki si je zgodbo nekoga drugega zabeležil in jo pripoveduje. Vprašanje Šnuderlove osebne, avtobiografične zainteresiranosti na snovi njegovega dela pa je vendarle najbolj zanimivo: njega samega, njegovega resničnega življenja iz lastne krvi in mesa bo v njegovi knjigi pač nekaj več, nego bi bil samo ta v plantinski mir potopljeni, nervozni, redkobesedni confrencier. Vsako avtobiografično delo pa menda zmirom hodi po dveh stezah, najbolj svetle, iskrene izpovedi more dajati iz lastnega srca in najbolj lahko se moti o ljudeh, ki hodijo mimo. Tudi odtod so menda v veliki meri vrline in napake Človeka iz samote.

Naj bo torej že kakorkoli, meni se zdi, da je Šnuderl najbolj dober in urejen tam, kjer se drži bolj stare, realistične mere v pripovedovanju (Nož, Storijski o Juriju Požganu), dasi se tudi tu ne more vzdržati, da ne bi tupatam med dejanje zapisal še svojo tujo, delu samemu kar neorgansko filozofijo: «V večnost gre veriga zla. Za roko se drže zla dejanja, iz minute v minuto, iz kraja v kraj, iz preteklosti v bodočnost. Zlo v človeku je večno, najvišji je gospodar zločin, pravečna oblika sproščenega neskladja duha z materijo v človeku. V nji se kreše stremljenje človeštva po redu, po znosnem življenju mas z neukročeno elementarno silo poedinca po svobodnem izbruhu osebnosti. Zato je večni zločin, Gospod človeških bednih trum.» (Nož, str. 73.) Manj neposreden je tam, kjer se loti kakih bolj nenavadnih, težjih življenjskih situacij ali bi morda

celo rad dogrebel do spoznanja ali do česa že. Tako je Človek iz samote (uvodna novela) kar malo zgrešen, Nikodem Šabeder je samo v otroških letih resničen in lep, v Poslednjem pismu kar ni poslednje groze, Soeur Isabelle in pa 365. angel se zdita, kakor da bi v svojem resničnem življenju morala precej močneje stopiti pred oči kakor v teh dveh novelah. Dobrotniki Lazarjeve vdove in Zgodbe izveličarja Tanuzla se mi zdijo najbolj značilne za duha, v katerem Šnuderl živi za Cankarjem, resničnega, živo iz časa rastočega in kvišku se borečega duha. Izveličar Tanuzl sam pa vendarle ne zaživi iz polnega pred človekom, njegove zgodbe so, kakor da bi bile rade tisočkrat res, nazadnje pa se jim morda le ne posreči, da bi bile vsaj enkrat.

Jezik, ki ga piše Šnuderl, je tako lep, kakor ga v novejši slovenski knjigi kar nismo več vajeni. Zato je dvakrat škoda, da avtor ni poskrbel za nekoliko vestnejšo korekturo in da torej knjigo kazi obilica jezikovnih napak. Interpunkcija je površna: ko bi bili že prečiščeni kot sem jaz (str. 11); da ve kako in kaj (str. 11); oni pa je sedel, sključen v dve gube poleg mene (str. 20); drugi vam leka ne ve, ko jaz (str. 27) — ti-le primeri naj bodo samo iz naslovne novele za vzgled. Nekaj podobnega je s sklanjatvijo zaimkov: ono, čemer zaman iščem podobe (str. 9), a so mužiki navalili na njih (str. 21), s čemer (str. 63), za nečem (str. 65), sedla je v njih (str. 152). In besede kakor: postrešek, slavlje, maternica, častital, zalučil, je bil mislil, videti je bil moral, zaželenega, gnjev, zasopljen, postljala, iz občine (z občine, namreč urada), zmiraj, v plečah, pusteč, lojternice, pretopljenje, hropela, pištolina cev, ni bil mogel opazovati, v uhlu, je bil mislil, z zlatimi peroti, popolen, nobeden (za: nihče), k hasku bi bili, kazal sem bil, smehlja je pozdravil itd. Prijetno sečitajo nekateri lokalizmi: sejatev, dobiče, hčera, obavten itd.; «tebi se utrága» in «zgrevan» sta pa germanizma.

Knjiga je zelo lepo opremljena in je mariborski založbi v čast.

L. Mrzel.

Janko Lavrin: Studies In European Literature. First published 1929 by Constable & Company Limited, London. W. C. — Strani 222.

Knjiga, ki jo je izdal v angleščini naš rojak g. Janko Lavrin, profesor na univerzi v Nottinghamu, obsega deset študij o svetovnoznanih evropskih pisateljih. Ti eseji, zbrani sedaj v okusno vezano knjigo in lično natisnjeni na lepem papirju, niso za nas nova presenečenja, ker jih je avtor večinoma objavil že v «Ljubljanskem Zvonu». Tako je študija «Tolstoj in Nietzsche» bila objavljena leta 1926. v 1. številki «Ljubljanskega Zvona», študiji «Čehov in Maupassant» ter «Dostojevskij in Proust» leta 1927. v 2., 3. in 9. številki «Ljubljanskega Zvona»; nato naslednjega leta v 6., 11. in 12. številki «Ljubljanskega Zvona» študije: «Ibsen in Shaw», «Charles Baudelaire», «Huysmans in Strindberg» in lani v 3. in 7. številki «Ljubljanskega Zvona» študiji «O romantični mentaliteti» in «Balzac».

Iz te knjige sta v slovenščini še neobjavljeni študiji «Heinrich Heine» in «Ivan Turgenev». Študija «Čehov in Maupassant» je bila tudi že v angleščini natisnjena leta 1926. v junijski številki revije «The Slavonic Review». Morda je še potrebno dodati, da so študije «Tolstoj in Nietzsche», «Čehov in Maupassant» ter «Dostojevskij in Proust» zamišljene prvotno kot predavanja, ki jih je avtor imel na londonski univerzi pred angleško-ruskim literarnim društvom.

Brez dvoma si je zadal težko nalogo, kdor se je odločil danes pisati o svetovnoznanih pisateljih, kakor so Dostojevskij, Balzac, Baudelaire, Nietzsche, Proust, Tolstoj itd. Cele kopice knjig, študij, poizkusov, razprav in življenjepisov so bolj ali manj ostroumni misleci že nagromadili krog življenja in dela